

teresse har ført til, at man har sørget for at blive fyldigt repræsenteret.

Der er Haab om, at Bibliografien vil blive suppleret hvert 5. Aar, og at de Lande, som endnu ikke er kommet med, da kan indhente det forsømte.

Georg Norregaard.

Medens Udforskningen af den økonomiske Historie endnu er lidet fremskredet i Danmark, er man allerede i Udlandet begyndt at sammenfatte Resultaterne af den Virksomhed, Forskerne har udfoldet for at klarlægge den økonomiske Udvikling. Videst er man naaet for Englands Vedkommende, idet man kan give omfattende Fremstillinger af dette Lands økonomiske Historie (se Side 142 ff.). Ogsaa for en Del andre Landes Vedkommende vover man at skrive de første Oversigter og Haandbøger, idet man derved tillige kaster Lys over, hvor Lakunerne i den historiske Viden forekommer.

En særlig Betydning i denne Forbindelse har et Forsøg fra tysk Side, idet Gustav Fischer's Forlag i Jena med Georg Brodnitz som Udgiver har paabegyndt en *Handbuch der Wirtschaftsgeschichte*. Hvert af de i økonomisk Henseende mere fremtrædende Lande skal her behandles særskilt, og allerede i 1918 aabnede Brodnitz selv Serien med *Englische Wirtschaftsgeschichte* I. Man har derefter fortsat med Josef Kulischer: *Russische Wirtschaftsgeschichte* I (1925) og Ernst Baasch: *Holländische Wirtschaftsgeschichte* (1927). Desuden er der udkommet som et særligt Led i Serien Rudolf Kötzschke: *Allgemeine Wirtschaftsgeschichte des Mittelalters* (1924), som bl. a. tager en hel Del Hensyn til danske Forhold. Hvad iøvrigt Skandinavien angaar, saa har Eli Heckscher lovet at behandle Sverige og Axel Nielsen Danmark, og endelig havde Edvard Bull lovet at skrive om Norge.

Det sidst udkomne Bind er Henri Sée: *Französische Wirtschaftsgeschichte* I (1930). Forfatteren er Professor i Rennes og hører til den nyeste Historieskrivnings flittigste og bedst kendte Dyrkere; hans Arbejde spænder ikke blot over Undersøgelser af sociale og økonomiske Tilstande, men omfatter ogsaa Studier over den politiske Tænkning's Historie og over Historiens Metode og Filosofi. I 1929 udgav han *Esquisse d'une histoire économique et sociale de la France depuis les origines jusqu'à la guerre mondiale*; den nu udkomne Bog paa Tysk er efter en noget større Maalestok. Dog har Sée behandlet Middelalderen meget kort for ikke at gaa Kötzschke i Vejen. Begyndelsen af Bogen er derfor

blevet noget skematisk. Ogsaa det 16. Aarhundrede er behandlet i Korthed, maaske fordi det er lidet undersøgt. Først med det 3. Hovedafsnit, der omfatter hele l'ancien régime, bliver Fremstillingen mere indgaaende.

Sée udtaler selv, at man ikke kan danne sig et Billede af økonomisk Udvikling, naar man skyder det politiske til Side. Dette forstaar han nu saaledes, at han indenfor hvert Hovedafsnit giver en meget kortfattet Skildring af Tidsalderens almindelige og politiske Indstilling; men derefter begynder han paa selve Emnet med en Omtale af Statsmagtens Forhold til det økonomiske Liv og især af Finanserne. Alt dette gør han dog ret kort, saaledes at det politiske ingenlunde træder stærkt frem; derimod opnaas, at Fremstillingen faar en stærk Syntese. Hovedvægten lægges paa Skildringen af de enkelte Næringsgrene. Sée skriver overordentligt klart og skildrer det daglige Livs Forhold meget fængslende. Han forsøger endog at forestille sig de lavest stillede Folkeklassers Tænkesæt, men maa her undertiden give op af Mangel paa Kilder eller Undersøgelser derom. Hovedafsnittene slutter med en Oversigt over Tidens sociale Problemer.

I fuldkommen Modsætning til ellers, naar Talen er om Frankrig, hører man i denne Bog kun lidet om Hof og Adel og Gejstlighed; Paris træder ogsaa ganske i Baggrunden. Bedømmelsen af l'ancien régime er ikke mild; de mange Regeringsforskrifter har kun virket hæmmende paa Udviklingen. Skønt Frankrig er saa gunstigt stillet fra Naturens Side, er det dog i den økonomiske Udvikling kommet langt bagefter England og for Handelens Vedkommende ogsaa bagefter Holland. Ved 1789 var der endnu ikke et rigtigt Arbejderspørgsmaal i Frankrig; Revolutionens urolige Horder bestod ikke blot af Arbejdere, men ogsaa af mange Smaamestre; det store Problem var Bondespørgsmaalet.

Bogen redegør med den største Ærlighed for, hvor man ved noget, og hvor Undersøgelser endnu ikke har fundet Sted. Et righoldigt Noteapparat og en omfattende Litteraturfortegnelse viser, i hvilken Udstrækning en Forfatter af Oversigtsværker i den økonomiske Historie maa bygge paa Resultatet af andres Forskning. De grundlæggende Undersøgelser er indenfor denne Del af Historien en altfor vidtløftig Sag til, at Enkeltmand kan naa ret meget.

Georg Norregaard.

I Slutn. af 1930 udkom Rudolf Kjelléns: *Die Grossmächte vor und nach dem Weltkriege*, udgivet af Prof., Dr. Karl Haushofer i Forbindelse med Prof., Dr. Hugo Hassinger, Prof., Dr. Otto